

Lekcija 9 (osnovna škola, 9 razred)**Zašto trebamo poštovati pravila?****A Plan nastavne cjeline**

	Ključna pitanja/teme lekcije	Glavne aktivnosti	Nastavni materijali
Priprema	Učenici prikupljaju informacije o slučaju u kojem je školsko bilo prekršeno i zatim ponovo uspostavljeno.	Individualni rad: prikupljanje informacija	Standardizirana tablica za podatke
Lekcija 1	Učenik u nevolji (studij slučaja)	Grupni rad: analiza slučaja	Radni list za studij slučaja
Lekcija 2	Zašto škola ima pravila?	Grupni rad: gledanje školskih pravila kroz prizmu dječjih prava. Domaća zadaća: koja pravila upravljaju našim svakodnevnim životom?	Preklopnik i radni list: "Zašto škole imaju pravila?" Primjerci školski pravila Radni list: Kojih pravila bi se trebali držati tijekom dana?
Lekcija 3	Gdje u našem životu trebamo pravila?	Grupni rad: Tko „donosi“ i tko provodi pravila?	
Lekcija 4	Tko treba donositi zakone? (Pravila za postavljanje zakona)	Grupni rad: Koja pravila osiguravaju da su zakoni poštteni?	
Dodatak	Naknadna rasprava s ravnateljem ili stručnim suradnikom		

B Polazišne informacije i odgojno-obrazovni ciljevi

Važno načelo koje prolazi kroz sve nastavne jedinice s temom prava djeteta jest "učenje iz iskustva - učenje kroz primjer". Ovo se također odnosi i na školska pravila i zakone općenito. Škola je život, i može se promatrati kao mala slika društva. Školska pravila djeluju na sličan način kao i zakoni u političkoj zajednici, koja služe zajednici i štite ljudska prava.

Paralelno se ispituju sličnosti i razlike između pravila u školi i zakona u političkoj zajednici.

Paralele između školskih pravila i zakona na razini političke zajednice:

- Ni jedna zajednica ne može preživjeti bez dogovora njezinih članova da se pridržavaju pravila.
- Zakoni štite slabe. Zakoni su instrumenti za primjenjivanje ljudskih i dječjih prava.
- Zakoni se moraju provoditi, ako treba i prisilno, ali ovo bi trebalo biti iznimka. Oni mogu funkcionirati jedino ako su jasni i opće prihvaćeni. Stoga zakoni trebaju biti pravedni.

Razlike između škole i političke zajednice:

- Izrada i provođenje zakona je vježba moći. Snaga mora biti podložna kontroli.
- Zakoni se stoga moraju pridržavati načela ljudskih prava, a moć da se zakoni donose i provode mora biti podijeljena i podložna kontroli u demokratskoj zajednici.
- U političkoj zajednici postoje egzaktna pravila o tome koje tijelo ima pravo donijeti zakon.

- U školskoj zajednici odgovornost za utvrđivanje školskih pravila i njihovo provođenje počiva na ravnatelju škole i osoblju. Ipak (kao i zakoni u zajednici), školska pravila trebaju biti otvorena za raspravu u svjetlu prava djece, a učenici trebaju razumjeti i poštovati potrebu za školskim pravilima.

Pedagoški pristup: Lekcija slijedi spiralno uzlazni obrazac. U Lekciji 1 razmatra se određena povreda pravila u školi, nakon što je se povreda dogodila. Lekcija 2 bavi se pitanjem namjene školskih pravila i nudi odgovor da škola služi određenim pravima djeteta, a školska pravila važan su alat za dobro funkcioniranje škole. Lekcija 3 kreće se izvan horizonta školskog iskustva i gleda pravila u drugim sferama života. Lekcija 4 napokon uspoređuje liniju od pravila do zakona i pita tko bi trebao imati moć donošenja zakona koje svi mi trebamo provoditi.

C Ključna pitanja za razmišljanje o lekciji 9

Iskustvo dječjih prava	Upoznavanje dječjih prava	Primjenjivanje dječjih prava
Učitelj		
Na koji se način načela dječjih prava shvaćaju u razredu i školskoj zajednici?	Koliko djeca znaju o dječjim pravima?	Učiti kako djelovati izvan škole: što su učenici naučili za svoj budući život?
Učenici se uče kako se suočiti s iskustvom nejednake distribucije moći. Uče se služiti svojim pravima ali ujedno spoznaju da postoje granice u tome koliko mogu postići.	Dječja prava su dio državnog zakonodavstva i kao takva trebaju biti obvezujuća za svakoga. Unatoč tome nisu svugdje u svijetu u cijelosti primijenjena.	Za učenike je iskustvo važno, jer će im pomoći kad budu odrasli građani u civiliziranom društvu da se nose s teškoćama u pregovorima i političkim porazima.
Učenici		
Kako sam iskusio dječja prava u razredu?	Što sam naučio o dječjim pravima?	Koje sam aktivnosti sposoban poduzeti?
Naučio sam proći kroz teški proces pregovaranja o pravima i dužnostima. Naučio sam kako se nositi s frustracijama i porazima.	Znam da su prava i dužnosti neophodni za zajednički suživot. Isto tako znam da su dječja prava dio tog okvira.	Mogu raspravljati o pravima i dužnostima, koristeći pritom svoje znanje. Sad mogu pregovarati i raspravljati s predstavnicima vlasti. Istodobno mogu s njima raspravljati i slušati ih.

D Procedura

Priprema za Lekciju 1

Otprilike tjedan dana prije prve lekcije, učiteljica/učitelj dodjeljuje sljedeći zadatak: učenici trebaju pribaviti informacije o slučaju kada su zadnji put u školi kršena pravila te je učenik bio ukoren ili kažnjen. Trebaju napraviti bilješke, vođeni kratkim setom standardiziranih pitanja. Srećom, primjeri kažnjavanja učenika su

uglavnom rijetki, stoga bi se učenici trebali usuglasiti na koji slučaj će se usmjeriti.

Lekcija 1: Učenik u nevolji (studij slučaja)

Uvod (učenici sjede za stolovima koji su organizirani za grupni rad): Neki učenici izvještavaju o svojim istraživanjima o predmetu. Razred bi trebao odlučiti o slučaju koji bi željeli proučiti dublje (ako je moguće, slučaj iz neposredne društvene okoline, tako da učenici već razumiju kontekst i ne moraju učiti o tome).

Kršenje školskih pravila: ključna pitanja

1. Što se dogodilo?
2. Tko je uključen?
3. Je li bila određena kazna i koja kazna je bila dodijeljena?

Rasprava: Sada razred treba pokušati utvrditi problem koji je temelj istraživnog slučaja. Slučaj se neophodno povezuje sa školskim pravilima i interpretira se. Pretpostavimo, za potrebe demonstracije, slučaj je o učeniku koji je učestalo ujutro kasnio u školu, a nakon što su učitelji nekoliko puta s njime razgovarali, sad mu je dodijeljena dopunska nastava.

Učiteljica poziva učenike da iznesu svoje komentare (eventualno nakon prvog pisanja bilješki). Ovisno o slučaju, njihova se gledišta mogu razlikovati, ili se mogu složiti (primjerice, "bilo je sasvim ispravno učiniti nešto", ili "mislim da je ta kazna prilično nepravdna / previše teška").

Konačno, učitelj traži od učenika da sažmu komentare.

Sažeta poruka učitelja: ako se suočimo s takvim slučajem, vrlo često se pojave zahtjevna i kompleksna pitanja, koja trebaju biti detaljno ispitana kako bi se razumio slučaj u svim aspektima.

Učitelj daje svakom učeniku radni list koji uključuje pitanja o kojima su učenici već raspravljali i neka nova koja se usredotočuju na glavni problem i ulogu školskoga pravila. Radi se u grupama od četiri učenika

Studij slučaja: učenik u nevolji u našoj školi	
1. Što se dogodilo?	
2. Tko je otkrio ili prijavio slučaj?	
3. Tko je bio uključen?	
4. U čemu je problem? (Je li bilo potrebno da se zaštiti rad i život u školi?)	
5. Koje školsko pravilo se primjenjuje?	
6. Koja se kazna, ako ikoja, izrekla?	
7. Koji je učinak kazne bio na krivca i ostale učenike?	
8. ...	

Naravno, radni list može biti promijenjen ili dopunjen na skupnoj raspravi, ako je potrebno.

Grupe izabiru glasnogovornika i eventualno daljnje uloge (mjeritelj vremena itd.). Zatim članovi grupe razgovaraju o slučaju i bilježe sve svoje ideje na listu papira. Konkretno, oni raspravljaju o pitanjima 4 i 7, jer se bave glavnim pitanjem o problemu.

U preostalom vremenu: Svaka grupa odlučuje o obliku i sadržaju njihovih odgovora na pitanja 4 i 7 kako bi izabrani glasnogovornik to predstavio razredu tijekom naredne lekcije.

Lekcija 2: Zašto škola ima pravila? (trajanje: lekcija i pol)

Prezentacije, zatim rasprava o zadnjem zadatku lekcije: glasnogovornik svake skupine predstavlja odgovore na pitanja 4 i 7. Nakon toga održava se rasprava.

Poticaaj:

- U čemu se skupine slažu? U čemu se mišljenja razlikuju?
- Što mi se sviđa? S čim sam suglasan? Što me nije smetalo? Što držim neprihvatljivim? Zašto?

Općenito, nalaz učenika (uz podršku nastavnika) trebao bi biti: Svi uživamo osnovna ljudska i

građanska prava koja se također moraju poštovati u školi. Da bi se školi omogućilo poštovanje tih prava, moraju se stvoriti određeni uvjeti.

Učitelj ili učenik mogli bi sažeti ovu ideju kako slijedi: škola je mjesto gdje se mnogi ljudi, mladi i stari, upoznaju i rade zajedno. To mora biti organizirano, što zahtijeva pravila, kojih se svi u razredu trebaju pridržavati, uključujući i učitelja; na primjer, da lekcija treba započeti i završiti na vrijeme.

Uz to, škola je izravno odgovorna za neke od najznačajnijih prava djece: prije svega, pravo na obrazovanje.

Polazište i rasprava usmjerena na pravo na obrazovanje: Gdje je ovo pravo određeno?

Učitelj moderira raspravu dajući kratko obrazloženje o pravima djeteta i njihovoj važnosti za život škole. Može se koristiti sljedeći radni list, koji se također može povećati npr. na flipchartu ili na projektoru:

Zašto škola ima svoja pravila?	
Prava djece i adolescenata (Konvencija 1989)	Koja pravila u našoj školi štite ova prava?
Članak 13: Sloboda izražavanja	
Članak 14: Sloboda govora, savjesti i vjere	
Članak 24: Zaštita zdravlja	
Članak 28: Pravo na obrazovanje, uključujući pristup visokom obrazovanju i mjere da se osigura redovito pohađanje nastave	
Članak 31: Pravo djeteta na odmor i slobodno vrijeme	
Članak 33: Zaštita od opojnih droga	
Članak 37: Zaštita od okrutnog postupanja	

Polazište i rasprava o temi "Praćenje školskih pravila iz perspektive dječjih prava: zašto škola ima pravila?"

Učiteljica piše ovu temu na ploči: "Zašto škola ima pravila?" Učitelj distribuira kopiju školskih ili razrednih pravila, olovku, komad papira za preklopnik (*flip chart*). Učiteljica zatim objašnjava zadatak:

- Formiraju se grupe od četiri učenika. Isprva, svaki učenik radi samostalno. Pročitajte školska pravila. Pokušajte, gdje god je to moguće, uspostaviti veze između školskih pravila i prava djece.

- Potom radite kao tim. Razmijenite svoje ideje i pokušajte odlučiti o tome koja se pravila škole podudaraju s pravima djece. Zapišite svoje rezultate.
- Uzmite obrazac "Zašto škola ima pravila?" i povežite članke Konvencije o dječjim pravima s pravilima vaše škole ili vašeg razreda.
- Izaberite dva glasnogovornika da prezentiraju vaše rezultate u razredu.

Učenici predstavljaju svoje rezultate u razredu. Učitelj inzistira na jasnom rasuđivanju, kako u prezentaciji tako u bilo kojoj raspravi koja se može pojaviti.

U zadnjih pet minuta lekcije, učitelj usmjerava pozornost razreda na temu lekcije i pitanje na ploči: Zašto škola ima pravila? (Očekuje se da će učenici sažeti rezultat lekcije u odgovorom kao što su: "Škola služi pravu svakog djeteta i adolescenta da se obrazuje" ili: "Postoje školska pravila koja osiguravaju da škola glatko i učinkovito ispuni svoju svrhu "itd.)

Kao zaključak ove lekcije mogu se dati zadaci: Napišite sažetak onoga što ste naučili u nekoliko rečenica

- a) na temu "(Škola) bez pravila ..." i
- b) na pitanje "Zašto škola ima pravila? "

Zadatak 2 (domaća zadaća, koju treba kopirati kao radni list zasebno ili na poleđini prethodnog radnog lista):

Pravila kroz cijeli dan

Odaberite jedan dan u tjednu. Na ovaj dan napišite dnevnik i zabilježite sva pravila koja ste morali slijediti (čak i sva nepisana pravila).

Pogledajte sva pravila koja vam govore kako se morate ponašati ili što morate činiti, npr.

- kad ste kod kuće sa svojom obitelji;
- kad se susretnete s prijateljima;
- kad kupite nešto u trgovini;
- kad prolazite kroz grad;
- itd.

Razmislite o pravilima koja su zapisana kao formalna pravila i koja pravila postoje kao nepisana, neformalna pravila. Na primjer, školska pravila su formalna. Pravila koja nam govore kako se ponašati za stolom ili kad smo zajedno s našom obitelji ili prijateljima su neformalna.

Vrijeme	Pravilo	formalno/neformalno
...		
07.00		
08.00		
09.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		
21.00		
22.00		
...		

Lekcija 3: Tko stvara pravila u životu?

Učiteljica traži od učenika da kao stručnjaci pročitaju primjere iz njihove zadaće (vidi gore), uključujući primjere formalnih i neformalnih pravila.

Učitelj tada odabire dva primjera i piše ih na ploči popunjavanjem tablice koja je pripremljena, npr.

Vrsta pravila	Sadržaj	Doneseno od ...	Provodi ga...
Formalno pravilo (na primjer, zakon):	Ne smiješ preći cestu kad je na semaforu crveno.		
Neformalno pravilo	Ne smiješ se podrignuti za stolom.		

Učitelji poziva učenike da iznesu svoje promišljanje u dva prazna stupca, kao i sankcije za koje smatraju da su potrebne u slučaju da se pravilo prekrši.

(Pravilo za promet - zapravo zakon - bit će prilično jednostavno: postavlja ga Ministarstvo prometa (nacrt) i Sabor (zakonodavstvo), čije provođenje nadzire policija i, ako je potrebno, sudovi (npr. novčanim kaznama).

Teža, ali možda i zanimljivija zbog rasprave, su nepisana pravila npr. *Ne podrignuj se za stolom*; Sankcije u vezi toga su specifične s obzirom na obitelj i kulturu.

Učitelj bi trebao dati učenicima priliku da postupaju kao stručnjaci tražeći mnoge učenike da sudjeluju u plenarnoj raspravi. Zaključna informacija se potom upisuje u tablicu.

Učenici formiraju skupine od četiri ili pet učenika. Zadatak:

Razmijenite primjere neformalnih pravila na svojim radnim listovima; saznajte kako se ova pravila primjenjuju i kako se sankcionira kršenja ovih pravila. Osim toga: Postoje li pravila, norme ili čak zakoni koji su specifični za spol?

Rezultati se sabiru u plenarnoj raspravi. Moguće točke za fokusiranje tijekom rasprave:

Upišite i rangirajte nepisana pravila koja vrijede među vršnjacima (uz primjere)

- Tko definira ili modificira nepisana pravila i sankcije u slučaju da se pravilo prekrši?
- nepisana pravila za spol
- Koje mogućnosti moramo definirati ili modificirati pravila? Kada i gdje to možemo reći?

Lekcija 4

Kome treba biti dopušteno da donosi zakone? (Pravila za donošenje zakona)

U uvodnom dijelu lekcije započinje se pregledom utvrđenih zaključaka i spoznaja u posljednjim lekcijama, u kojima su učenici razmatrali neformalna pravila i zakone. U ovoj lekciji približavamo se uvidu na to kako treba donijeti zakone.

Potica: Učitelj daje sljedeći "primjer" zakona (pisan ili projiciran na ploči):

1 Svi muškarci rođeni u travnju ne moraju plaćati poreze.

Rasprava: učenici mogu slobodno komunicirati, po potrebi ih se potiče s nekoliko otvorenih pitanja. Njihove se ideje mogu usredotočiti na točke kao što su:

- Ovaj zakon je nepravedan, jer krši načelo nediskriminacije.
- Diskriminira različite skupine (sve žene, ne samo žene rođene u travnju).
- služi interesima male skupine ljudi, naime muškaraca rođenih u travnju.
- Zakoni trebaju služiti za dobrobit svih. Zakoni koji ne služe dobrobiti svih trebaju biti spriječeni.
- Nepravedni zakoni uzrokuju sukob u zajednici i možda čak i uništavaju zajednicu.

Učenici formiraju skupine od četiri ili pet učenika. Zadatak: Učenici trebaju raspraviti koja su pravila i načela nužna za zaštitu od nepoštenog zakonodavstva. Trebaju se usuglasiti o najviše tri ključna elementa za naknadnu prezentaciju.

Slijedi prezentacija, rasprava, uspoređivanje i zaključci.

Tko zapravo donosi zakone u našoj zemlji?
Prikupljanje prethodnih znanja učenika; sažeti unos / kratki prikaz učitelja.

Glavna pitanja: Ustav obuhvaća ljudska prava, uključujući načela jednakosti i osobne slobode. Sadrži i odjeljak koji definira tko može donositi zakone; u većini država to je tijelo predstavnika naroda (npr., narodnih zastupnika u Hrvatskom saboru) koji donose zakone većinom glasova.

Ti predstavnici moraju se kandidirati na izborima i stoga su podložni nadzoru građana. Zakoni se donose izravnim glasovanjem većine zastupnika.

Možda zaključna rasprava s pregledom onoga što je naučeno u ovoj nastavnoj cjelini s pogledom na budućnost života mladih osoba u društvu oblikovanim normama i zakonima.